

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. III. Quæ sint viuentia in actu secundo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

requiritur impulsus ad illud mouendum, saltem requireretur ad illud sustentandum, & resistendum illius grauitati. Sed contrā, quia terra non imprimat impulsu in homines quos sustentat, nec homo imprimat impulsu in vestes, ergo ad sustentandum corpus non requiritur impulsus. Ratio a priori est, quia possit impenetrabilitate corporum eo praecluse, quod quis conferret proprium Vbi, intelligitur sustentare corpus, quod supra ipsum est, quin in illud imprimat impulsu: sicut paries impedit transitum ob impenetrabilitatem, & resistentiam propriam sine illo impulsu, ergo neque ad mouendum corpus, neque ad illud sustentandum, requiritur impulsus; ergo non sunt diuersa principia motus in se, & motus in alio, vt contendebat secunda solutio. Igitur non est recurrendum, vt explicetur diuersitas inter motum a se & motum ab alio, ad diuersitatem specificam principiorum, sed ad diuersum modum tendendi, probatum supra ex variis & diuersis dispositionibus quae ad illos requiruntur. Hae quidem valde probabilia sunt; qui tamen eos duos motus esse omnino similes dicere veller, & consequenter neutrum esse vitalem, etiam in sententiā ponente vitam in solo motu per se ab intrinseco, non facile posset reici.

SECTIO III.

Quae sint viuientia in actu secundo.

EXPLICVIMVS hucusque, quae sint viuientia in actu primo, nunc restat pro complemento huius Sectionis explicare, quae sint in actu secundo, quae facile ex dictis cognoscuntur: omnis enim actio principij viuientis vt talis erit vitalis in actu secundo, & terminus illius actionis erit etiam vitalis saltem per denominationem extrinsecam ab actione, igitur cognitio principij vitali cognoscetur actio vitalis in actu secundo. Hinc fit, actionem nutritiuam vitalem esse in actu secundo, item actionem productiuam cognitionum & appetitionum, item actionem loco-motiuam a se, seu motum localem, iuxta sententiam communem, vt paulo ante diximus.

Vterius, productionem habituum naturalium, productionem specierum ab intellectu in se, etiam in sententiā communem esse vitales (non verò in nostrā) ostensum est, quia haec omnes actiones oriuntur ex principijs viuientibus in actu primo formaliter vt viuientibus. Dico formaliter vt viuientibus, quia potest ex principio viuienti actio non vitalis oriri, vt prima generatio, quae oritur ab animā viuente, vitalis tamen non est. Item productio passionum, si quas habet anima, non est vitalis, etsi oriatur a principio vitali; & in nostrā sententiā idem est de motu locali. Ratio est, quia in ordine ad has actiones materialiter se habet vitalitas principij, ideoque non oriuntur a principio viuente formaliter, sed materialiter tantum.

Secundò queri potest, quod sint possintue esse viuientium genera. Et quidem quantum ad questionem de facto, facile constat, tria tantum esse inter se distincta, vegetatiuum plantarum, sensitiuum brutorum, intelligentium hominum, Angelorum, & Dei. Verum est, in his etiam includi in communi sententiā aliud genus, nempe se mouentium localiter motu progressiuo, aut dilationis, aut compressionis, quod genus viuientis non reperitur separatim a gradu sentientium, sed in omnibus sentientibus, ideoque non constituit quartum gradum a reliquis distinctum, etiamli formaliter diuersum genus sit.

Quae vt intelligas, aduerte, praedicta trium viuientium genera posse inter se dupliciter comparari. Primò, vt gradus vnici vegetatiui plantae comparetur cum sensitiuo aut intellectiuo alterius bruti & hominis v.g. & vt sic realiter distinguuntur illi gradus, imò vt sic etiam gradus sentiendi inter se distinguuntur, & gradus intelligendi inter se; nam sensitiuum Petri realiter distinguitur a sensitiuo Ioannis & equi. Secundò, posse comparari hos gradus inter se, scilicet intra idem suppositum; vegetatiuum v.g. Petri cum sensitiuo & intellectiuo eiusdem; vt sic autem sunt idem realiter in homine omnes tres, in bruto duo, quod constat ex saepe dictis supra, & in Logica, vbi ostendi, in quolibet viuente vnica dari animam, a qua omnes operationes vitales procedunt, item & gradus superiores non distingui realiter ab inferioribus.

Circa possibilitatem verò graduum viuientium **PRIMA SIT CONCLUSIO.** Si vita in motu per se ab intrinseco indebito pro primo instanti consistat, de potentia absolutā non repugnat viuens quod nec vegetatiuum nec sensitiuum sit, sed praecise loco-motiuum sui, aut habens virtutem se ab intrinseco variis coloribus pingendi, producendive in se alia accidentia sibi pro primo instanti indebita. Ratio huius est, quia viuens constituitur per operationem immanentem, postquam constitutum est in suo esse connaturali; sed illud haberet operationem immanentem, etsi non esset cognoscituum nec vegetatiuum, ergo viueret, sicut de facto viuunt animal per motum localem, viuunt pauo per variam colorum productionem a se. Praeterea haec operationes non sunt inter se ita connexae, vt repugnet de potentia absolutā aliquod principium virtutem habens praecise ad vnā ex illis, ergo, &c.

SECUNDA CONCLUSIO. In meā sententiā tale viuens repugnat, quia motus praecise ab intrinseco & indebitus non constituit viuens. Video, hic posse rursus esse de nomine questionem; sed ego loquor consequenter ad ea quae supra dixi, & probaui.

TERTIA CONCLUSIO. Potest esse viuens substantialiter simplex materiale: & spiritali non est dubium, nam de facto talis est Angelus. Haec Conclusio supponit, quae in fine libri primi Physicæ diximus, posse de potentia absolutā dari corpus simplex. Quo posito, illud posse esse viuens, probatur: quia posset habere potentiam loco-motiuam a se, item & virtutem se ab

111 intrin-

intrinseco variis accidentibus ornandi: posset item esse sensitivum, sensatio enim non requirit essentialiter principium compositum, sed materiale ad summum. Licet enim sensatio, quæ de facto datur, requirat qualitates productivas, quæ videntur eo ipso supponere subiectum esse capax compositionis & corruptibile saltem secundum unionem materiæ & formæ, non tamen videtur necessarium, omnem sensationem possibilem id requirere: poterit enim sensatio alterius generis alia accidentia diversa non corruptiva requirere. imò non video, cur hæc accidentia non possint recipi naturaliter in alio subiecto etiam incorruptibili, & consequenter etiam per hæc accidentia posset illud corpus simplex exercere sensationes. Denique posset aliud corpus simplex esse nutritivum, non quidem per conversionem substantialem, quia hæc requirit subiectum habens formam substantialem quam in aliam permutet, sed quia posset habere virtutem vivendi sibi ab intrinseco alteram partem sibi similem, vel sine vlla permutatione accidentium, sicut videtur una gutta aquæ cum aliâ; vel corrumpendo aliqua accidentia illius, & producendo propria, sicut caro nutritur ex sanguine, in nostra sententia, docente eum animari.

121 Dices Primò: Non posset illud corpus habere accidentia corruptibilia, hæc enim requirunt subiectum corruptibile, quale non esset illud corpus. Respondeo, aliud esse, habere accidentia corruptibilia, aliud corruptum. Lux, sensatio, intellectus, sunt corruptibilia, non tamen corruptiva, quia non disponunt subiectum ad aliam formam. Idem est de actibus Angelorum. Posset ergo illud corpus habere accidentia corruptibilia, quæ produceret in aliâ parte sibi substantialiter simili, ut eam etiam accidentaliter assimilaret sibi vivit per intussumptionem, sicut caro vivit sibi sanguinem, licet substantialiter non esset corruptibile, nec accidentia illa essent corruptiva.

122 Dices Secundò: Aqua non vivit, etiam si vivat sibi aliam guttam aquæ; ergo nec viveret illa substantia, eò quod sibi vivit aliam sibi similem. Respondeo, illam substantiam posse vivere, quia eam unionem produceret per intussumptionem, quod proprium esse viventium, supra ostendi, quodque nullo modo habet aqua.

TERTIA CONCLUSIO. Dari potest vivens compositum intellectivum, quod nec vegetabile nec sensitivum sit. Pater, quia vegetatio non est simpliciter necessaria ad intellectionem, item nec sensatio.

Sed dices: Forma illa intellectiva, si non exerceret nutritionem aut sensationem in corpore, nullam in illo operationem exerceret, ergo non posset illi vivit. Respondeo Primò, etiam si non exerceret in eo corpore operationes nutritivas & sensitivas, posse tamen exercere alias diversas; sicut forma ignis non exercet in materiâ operationes nutritivas & sensitivas, exercet tamen per te alias, ratione quarum potest illi vivit; idem ergo erit de illâ animâ intellectivâ.

123 Respondeo Secundò, etsi nullam exerceret operationem in illo corpore ab eo dependentem, ad-

huc tamen posset illi vivit, quia eo ipso quod substantialiter esset incompleta, posset vivit subiecto, licet in eo nullam exerceret operationem ab eo dependentem: imò censo, de facto nullam exerceri à formâ ignis, aut ab eius calore, operationem in materiâ, quam, si semel extra materiâ poneretur, non posset naturaliter prestare. Ex his constat, à fortiori esse etiam possibile corpus sensitivum non vegetabile, quia forma huius penderet à materiâ quoad sensationem, licet non quoad nutritionem, ideoque illi posset vivit.

QUARTA CONCLUSIO. Potest esse vivens constans animo spirituali, non tamen intellectivo, sed vel sensitivo, vel loco-motivo, vel vegetativo. Probatur, quia spiritualitas animæ non pender ex virtute intellectivâ, sed ex independentiâ à materiâ, ideoque diximus supra, possibile esse substantiam spiritualement non intellectivam; ergo poterit esse animus spiritualis non intellectivus, sed vel sensitivus, vel potius nutrire totum compositum per intussumptionem.

QUINTA CONCLUSIO. Potest dari vivens compositum incorruptibile. Probatur, quia potest dari, imò de facto datur, corpus incorruptibile non vivens, ergo & poterit dari vivens incorruptibile. Pater consequentia, quia ex conceptu suo perfectius est vivens non vivente, ergo non debet repugnare generi superiori, si scilicet viventi, perfectio incorruptibilitatis, quæ non repugnat generi inferiori; scilicet non viventi, præsertim cum sentire & appetere, imò & se per intussumptionem augere, non arguat, ut ex se patet, corruptibilitatem: nam potest habere virtutem in se convertendi alia corpora, quæ tamen semel convertita non poterunt corrumpi.

Sed dubitabis, utrum illud corpus possit esse intellectivum, id est, cognoscitivum rei spiritualis. Negant nonnulli, quia intellectivum debet constare saltem formâ spirituali; hæc autem nequit vivit incorruptibiliter materiâ, eo enim ipso erit materialis. Ego tamen aliter censo, Primò, quia non video vllam repugnantiam in eo, quod res materialis possit cognoscere rem spiritualement; materialitas enim præcisè consistit in impenetrabilitate cum aliâ eiusdem speciei. Cur autem impenetrabilitas obstabit cognitioni rei penetrabilis, cum capacitas compositionis non obstat cognitioni rei incapaci compositionis? Certe ego non video vllam in hoc repugnantiam, aut differentiam inter impenetrabilitatem & capacitatem compositionis. Ergo sicut anima capax compositionis substantialis cum materiâ, potest cognoscere Deum incapacem huius compositionis; ita etiam res incapax penetrationis, poterit cognoscere rem capacem penetrationis. Sed de hoc fusius infra.

Secundò responderi posset, ex eo quod forma illa incorruptibiliter vivit materiâ, non esse materialem, quia ad materialitatem non sufficit quasi alligatio ad materiâ, sed requiritur ulterius dependentia ab illâ ut à subiecto adhesionis aut inhesionis, sicut multi dicunt, unionem, se tenentem ex parte animæ præcisè si daretur, materialem non futuram, etsi non posset.

posset esse sine materia etiam de potentia absoluta.

Hæc solutio mihi olim placuit, sed supra ostendi à numero 115. creationem quantitatis esse materialem eo præcisè quòd dependet à quantitate non efficienter, sed ad hæsiuè; hoc autem haberet illa forma substantialis, quæ non posset à materia separari; ergo esset materialis, non verò spiritualis. Vnde etiam reiici vñionem spiritualemente tenentem se ex parte animæ, affixam tamen materiæ.

- 117 Melius aliter Tertiò posset responderi, illam animam, si semel corrumpetur vñio cum materia, connaturaliter extitutam; quo explicatur eius independentia à materiæ & quantitate, & consequenter eius spiritualitas: quòd autem non possit vñio dissolui, non prouenire ex exigentiâ animæ, & dependentiâ à materiæ, sed ex naturâ propriâ illius vñionis.

SECTIO IV.

Potest esse viuens intellectuum non volituum.

SEXTA CONCLYSIO. Potest esse viuens intellectuum, non verò volituum. Probatur, quia nulla est ratio probans, ex cognitione necessariò essentialiter inferri potentiam volituum. Confirmatur: potentie exteriores, visus v. g. auditus, &c. sunt cognoscitiua, & tamen illis non correspondet potentia appetitiua, hæc enim solum correspondet sensui interno, ergo non est necessarium, vt omne cognoscitiuum sit appetitiuum. Vtrum autem possit esse appetitiuum sine cognoscitiuo, dicitur inferius, cum de actionibus voluntatis sermo inciderit.

- 118 Oppositum opinantur nonnulli, qui mouentur Primò: Quælibet natura habet appetitum sibi proportionatum, ergo natura rationalis habet appetitum rationalem. Sed hic est voluntas, ergo omnis natura rationalis habet voluntatem. Hic committitur magna æquiuocatio: saltatur enim ab appetitu innato ad voluntatem, quæ solet dici *appetitus elicitus*. Concedo, quamlibet naturam habere appetitum innatum sibi proportionatum, id est, inclinationem naturalem ad proprium bonum, vnde natura rationalis etiam habebit rationalem appetitum innatum: nego autem, omnem naturam rationalem habere appetitum elicitem, id est voluntatem. Quòd si in hoc sensu de appetitu elicito sumatur Antecedens, supponitur ab aduersariis, quod deberet probari.

- 119 Secundo arguunt: Perfectissimum cognoscens, qualis est Deus, & infimum, quale est brutum, habent appetitum elicitem, ergo omnia cognoscencia, quæ continentur in medio, debent esse appetitiua; ergo signum est, de conceptu omnis cognoscens esse, habere appetitum. Sed contra Primò, quia in hoc argumento iam supponis, dari in Deo voluntatem, non verò vilam huius rei affers rationem, sed ex eo quod datur in Deo, inferis, esse de conceptu omnis cognoscens, habere

appetitum; nos autem in præsentì quærimus an ex conceptu intellectui id necessariò colligatur, vt idèò teneamur dicere, omne intellectuum esse etiam volituum.

Contra Secundo, quia sequela, illata ex 130 Deo & brutis ad alia cognoscencia possibilia inter Deum & bruta, est prorsus nulla, perinde ac si hoc modo argumentareris: Deus, qui est perfectissimum ens rationale, & homo, qui est imperfectissimum rationale, possunt generare filium; ergo Angeli, qui sunt inter Deum & hominem, possunt generare filium: qualis esset consequentia? Ratio huius est, quia duobus entibus extremis conuenientibus in aliquâ ratione communi, potest aliqua alia ratio etiam communis conuenire ex propriâ naturâ particulari, quæ non necessariò conueniat entibus interiacentibus inter ea extrema: idem ergo erit de appetitu, qui non conuenit Deo præcisè quia intelligenti, sed quia tali intelligenti, id est, infinite perfectò, & etiam conuenit bruto ex particulari eius essentia; vnde non licet inferre, omni cognoscenci possibili appetitum conuenire debere.

Tertiò mouentur: Quia omnis res fertur in suum bonum, non cognoscitiua per appetitum innatum, cognoscitiua per elicitem; ergo omnis cognoscens est potens elicere actum appetitus. Sed nego, omnem naturam cognoscencem debere appetere suum bonum aliter quàm non cognoscencem; tu enim ponis Antecedens pro tuâ conclusione, sed illud ne leuiter probas.

Quartò: Quia potentia perfectior, si respiciat idem obiectum quod imperfectior, debet versari circa illud modo perfectiori; sed sensus bruti, qui est imperfectior omni intellectu, respicit suum obiectum cum vi elicendi appetitum circa illud, ergo & omnis intellectus eodem modo illud respicit. Relabitur hoc in secundum argumentum, cui respondeo per instantiam Primò, Angelus & homo respiciunt hominem, & tamen in omnibus non potest perfectiùs se exercere Angelus circa hominem, neque enim illum potest producere. Ratio à priori fit, & simul secunda responsio, quia in creatis potest aliqua potentia, quæ excedatur ab aliâ in aliquo, eam excedere simpliciter aliunde, ergo Maior illa argumenti non est vera. Eadem instantia est circa meos actus amoris, qui à meo intellectu & ab Angelico respiciuntur, Angelus autem non potest eos producere, possum tamen ego, qui sum illo imperfectior; ergo circa illud obiectum non versatur absolute perfectiùs potentia Angeli perfectior.

Aliud argumentum obiciunt sibi hi de cognitione, cui repugnaret amor vel odium, ergo potest etiam esse intellectus, cui repugnet appetitus. Antecedens probant in cognitione de decreto Dei non concurrenti cum voluntate ad amandum, nec odio habendum. Sequelam probant, quia eadem omnino ratio est de intentione ad appetitionem particularem, ac de intellectu ad omnes appetitus. Huic respondent, repugnare, à Deo reuelari tale decretum, quia sequerentur duo contradictoria, scilicet, posse